

Að undirbúa jarðveginn

Wound Bed Preparation

Guðbjörg Pálsdóttir, hjúkrunarfræðingur

21. október 2011

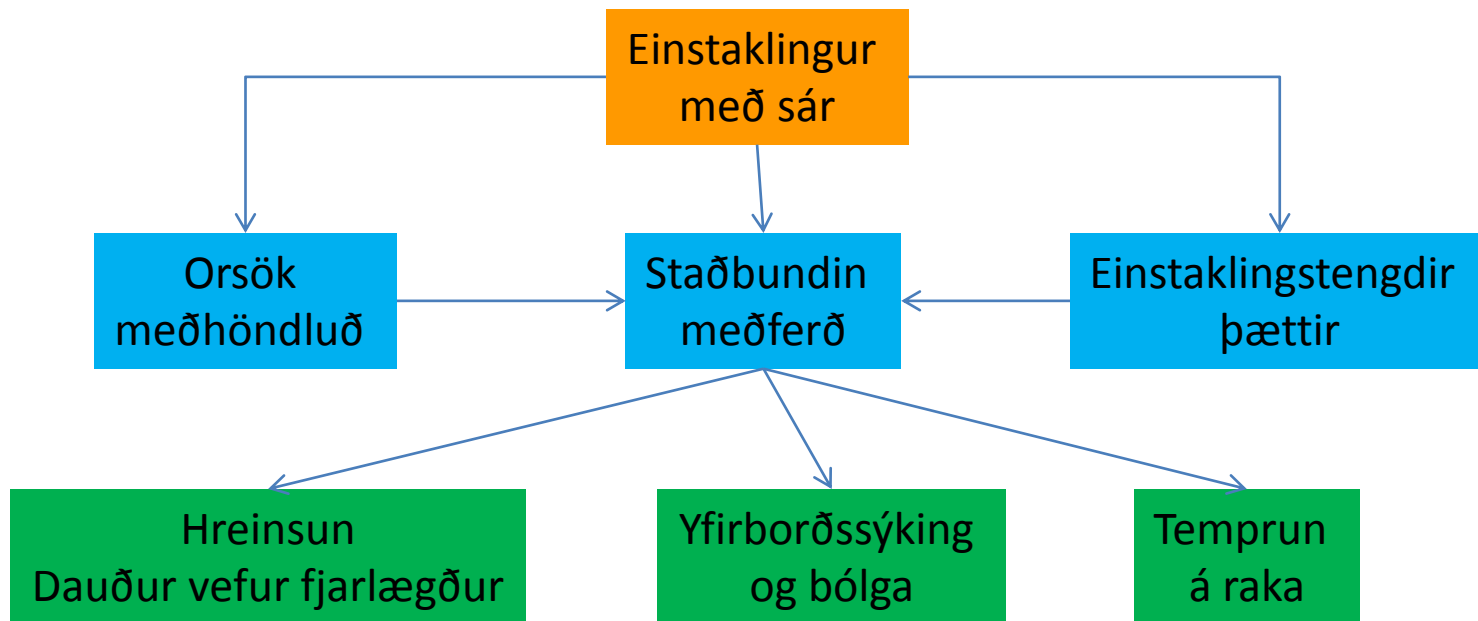
Sár er ekki bara sár

Það er alltaf eitthvað undirliggjandi

Orsökina þarf að greina og meðhöndla

Wound Bed Preparation

Ýmsir þættir sem hafa áhrif

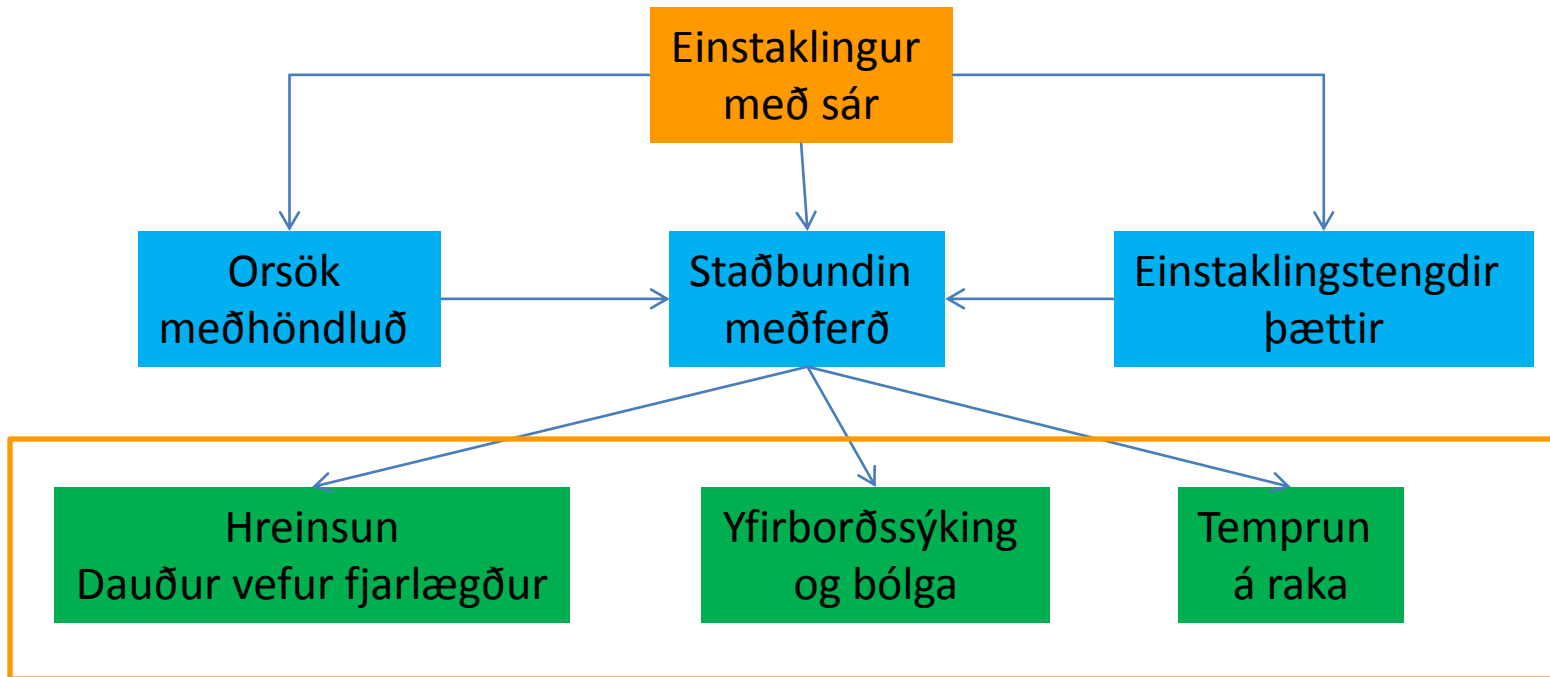
Orsök sára

- Bláæðaleki
- Slagæðakölkun
- Sykursýki
- Bólgusjúkdómar
- O.fl.

Einstaklingstengdir þættir

- Aldur
- Reykingar
- Lífstíll
- Sálfélagslegir þættir
- Fjárhagur
- Verkir
- Næring
- Almennt heilsufar
- Lyf

Wound Bed Preparation

T I M E

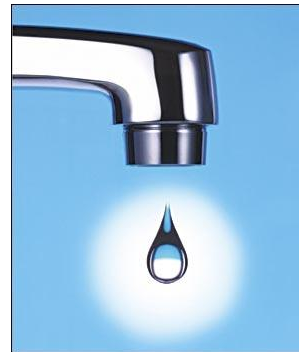
- T Tissue management
- I Inflammation and infection control
- M Moisture ballance
- E Edge / Epithelium

Hreinsun sára

- Fjarlægja dauðan vef
- Fjarlægja bakteríur
- Fjarlægja óhreinindi
- Fjarlægja aðskotahluti

Hreinsun sára

- Autolýsa / niðurbrot / umbúðir
- Mekanísk hreinsun / skolun
- Kirurgísk hreinsun / klippt og skorið
- Lirfur

Hreint eða sterilt?

- Kranavatn á flest langvinn sár
- Sterilt á djúp sár eða sár með göngum
- Almenn hreinlæti mikilvægt

- Hvað með sýkt sár?
 - Meta þarf hvert tilfalli

- Hvenær er sár sýkt?

Bakteríur í sárum

- Mengun - Contamination
 - Ein og ein baktería
- Sýklun - Colonization
 - Bakteríur fjölga sér án viðbragða hýsils
- Krítísk sýklun – Critical colonization
 - Farið að seinka sárgræðslu
- Sýking - Infection
 - Bakteríur hafa áhrif á lifandi vef

Merki um sýkingar í krónískum sárum

Sýking

- Hiti (calor)
- Roði >1-2cm (rubor)
- Bólga (tumor)
- Verkur (dolor)

Krítísk kolonisering

- Stöðnun sárgræðslu
- Viðkvæmur granulationsvefur
- Blússandi rauður granulationsvefur
- Aukinn vessi úr sári
- Aukin lykt
- Nýir nekrósublettir

Sýkingarhætta

Fjöldi baktería x sýkingarhæfni

mótstaða hýsils

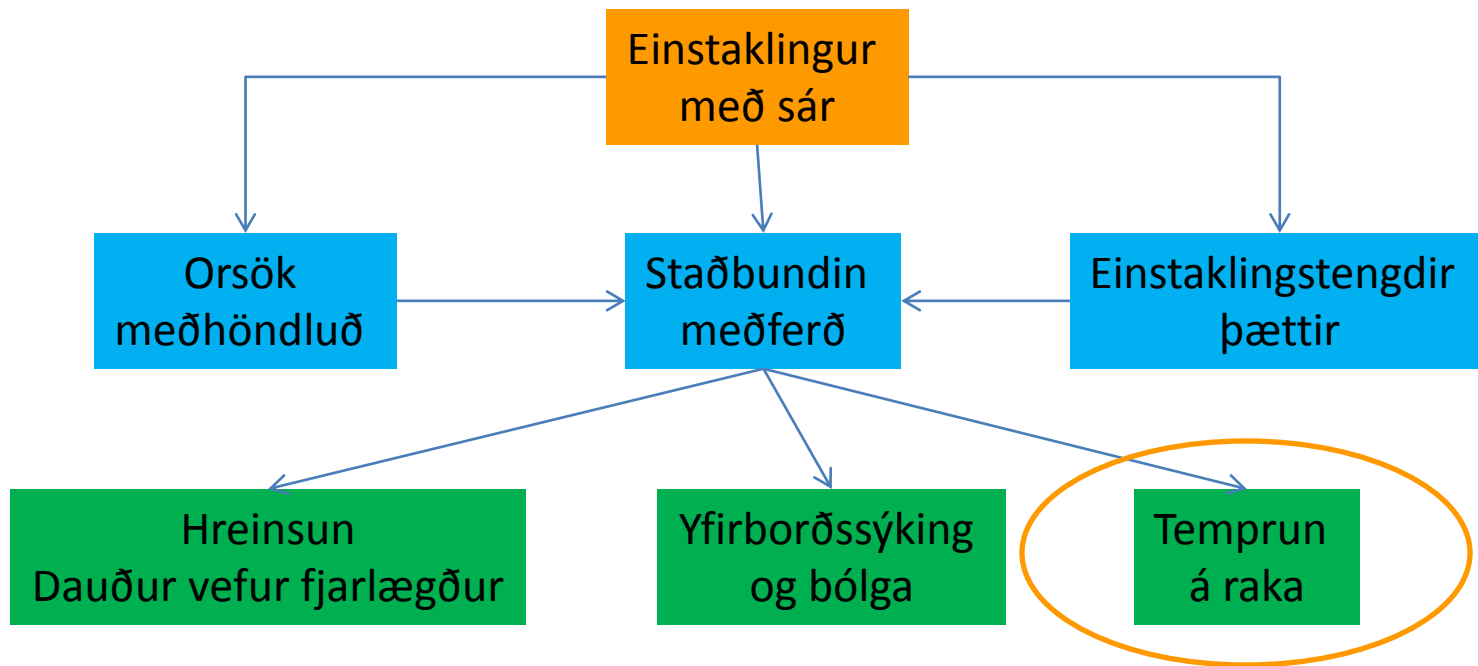
Sýking

- Meta hvert einstakt tilfelli
- Sýkingu ber að meðhöndla með sýklalyfjum um munn eða í æð
- Almennt er ekki mælt með sýklalyfjum staðbundið vegna hættu á ónæmi og ofnæmi
- Bakteríudrepandi efni þarf að nota af skynsemi
- Hafa þarf í huga vaxandi ónæmi sýklalyfja
- Sótthreinsandi lausnir og umbúðir

Hægt er að minnka sýkingarhættu

- Auka mótstöðu hýsils
 - Blóðsykursstjórnun hjá DM, næring, leiðréttu blóðrás, fræðsla → meðferðarheldni o.fl.
- Góð sárahreinsun
- Fjarlægja dauðan vef (debridement)
- Tryggja sem best blóðflæði/súrefnisflutning
- Draga úr bjúg
- Ekki dreifa bakteríunum
- Skipulögð vinnubrögð
- **HANDÞVOTTUR**

Wound Bed Preparation

Sár gróa best við rakar aðstæður

Sárið á að vera rakt en ekki löðrandi í sáravessa
Húðin í kringum sárið á að vera þurr

Undantekning

- Engin blóðrás – engin sárgræðsla
- Ef skilyrði til sárgræðslu eru ekki fyrir hendi, þá á að halda sári hreinu og þurru
- Að meta blóðrás er alltaf forgangsmatari

Sáravessi

Í mátulegu magni stuðlar að

- Dreifingu vaxtarhvata í sárbeði
- Nýmyndun húðþekju
- Niðurbroti á dauðum vef (autolysa)

Í of miklu magni

- Inniheldur niðurbrotsensím
- Viðheldur bólguviðbragði
- Hindrar nýmyndun á vef
- Hindrar vaxtarhvata
- Veldur húðvandamálum kringum sár

Sáravessi

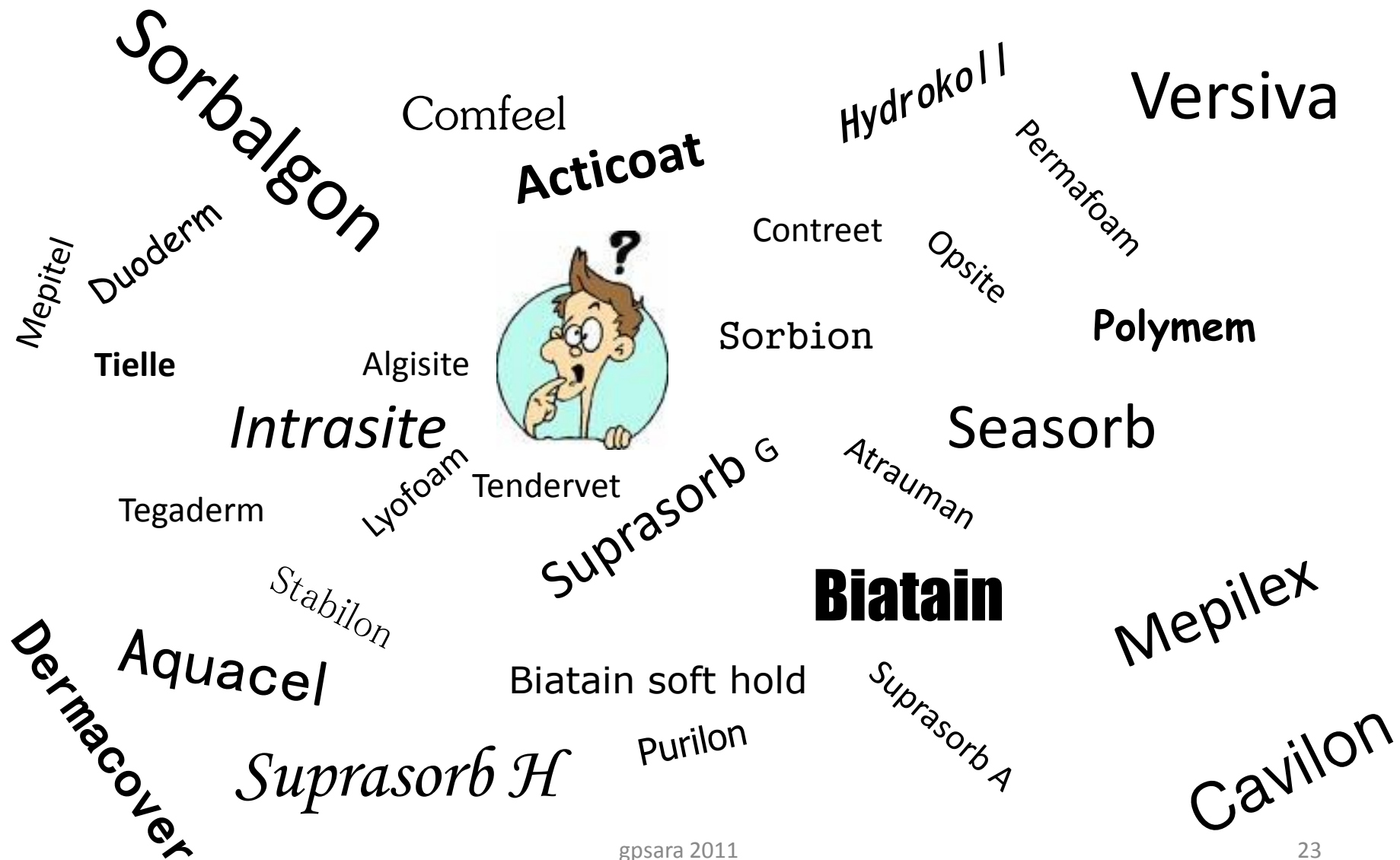

Góðar aðstæður í sárbeði

- Flýta gróanda
- Vernda húðina í kringum sár
- Draga úr sýkingarhættu
- Spara vinnustundir hjúkrunarfólks
- Draga úr tíðni umbúðaskipta
- Draga úr kostnaði
- **AUKA LÍFSGÆÐI**

Umbúðir - hvað er best ?

Góðar umbúðir

- Halda sárabeði rökum
- Halda húð umhverfis sár þurri
- Draga í sig vessa
- Festast ekki ofan í sári
- Sníðanlegar
- Sveigjanlegar
- Laga sig að sárabeði
- Þægilegar fyrir sjúkling
- Einfaldar í notkun
- Hagkvæmar !!

Umbúðir

Svampar

Gel

Þörungar
Trefjar

Filmur

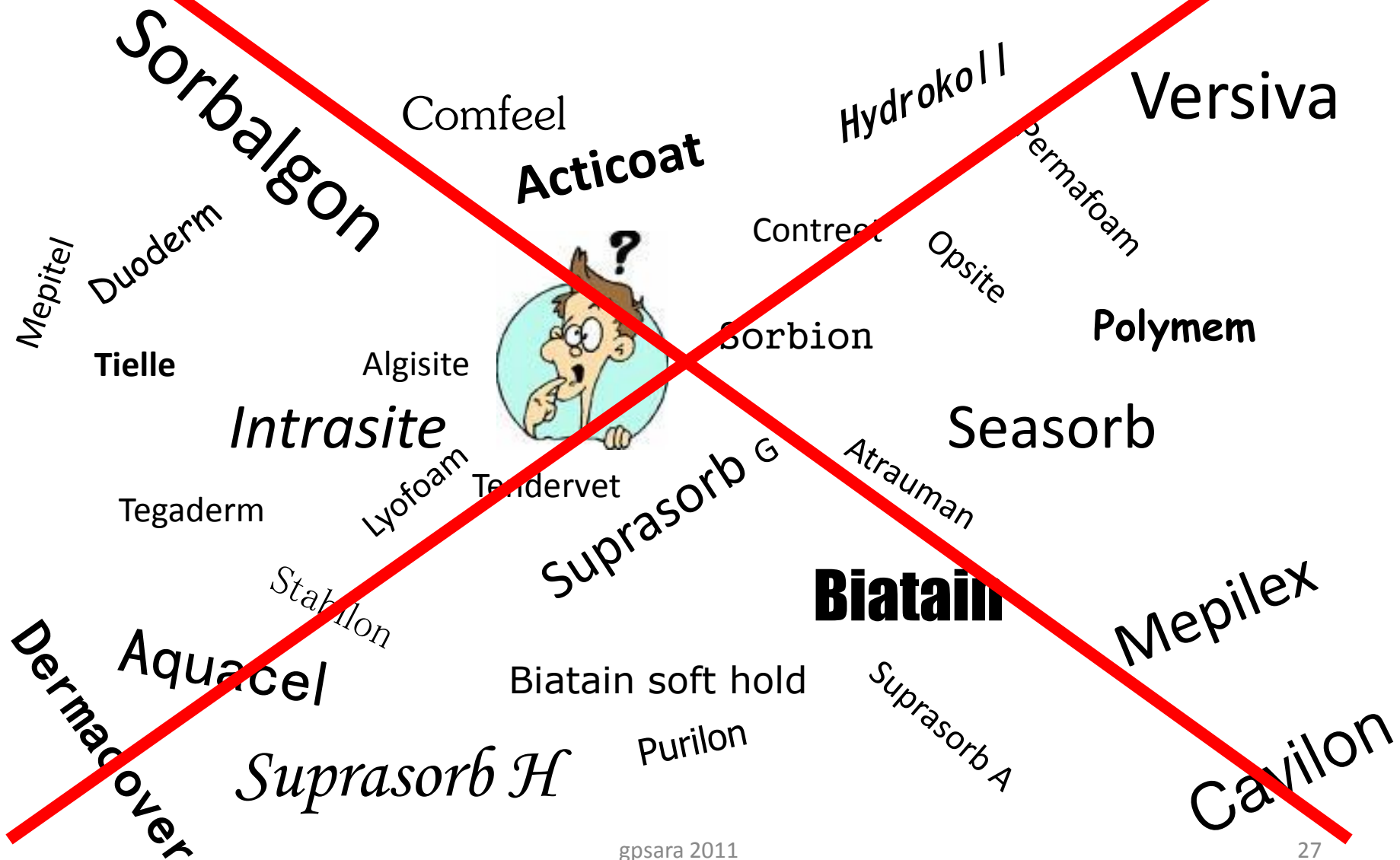
Snertilag

Hydro-kolloidar

Hverjar eru aðstæður í sárinu?

- Vessar úr sárinu? Hversu mikið?
- Sárabeður; drep, fibrin, granulationsvefur?
- Stærð/dýpt?
- Lykt?
- Verkir?
- Sýking?
- Húðin í kring?
- Hvernig er blóðrásin?

Umbúðir - hvað er best ?

Við höfum valið réttar umbúðir þegar

- Gott ástand húðar í kringum sárið
- Minnkandi þörf á umbúðaskiptum
- Minnkandi lykt úr sári
- Minnkandi verkir
- Aukin lífsgæði sjúklings
- Gróandi sár

